

TARTUNTATAUTILAIN 16 §:N MUKAINEN PÄÄTÖS PAKOLLISESTA TERVEYSTARKASTUKSESTA

ASIA

Tartuntatautilain 16 §:n nojalla annettava päätös terveystarkastukseen määrittämiseksi tartuntataudeista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n mukaisen SARS-CoV-2 -viruksen aiheuttaman yleisvaarallisen covid-19 -tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi.

ASIAN TAUSTA

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL) suosittelee antamassaan ohjeessa 4.2.2021, että kaikki riskimaista tulevat matkustajat ohjataan koronatestiin rajanylityspisteellä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on määrännyt 26.2.2021 toimialueensa kuntia ja kuntayhtymiä tartuntatautilain 15 §:n nojalla järjestämään kaikille alueellaan sijaitsevien rajanylityspaikkojen kautta maahan tuleville henkilöille terveystarkastuksen SARS-CoV2-viruksen aiheuttaman yleisvaarallisen covid-19-tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Määräys on annettu seuraavin päätöksin; Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitos (ESAVI/6612/2021), Helsingin kaupunki (ESAVI/6610/2021), Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitos (ESAVI/6613/2021) ja Vantaan kaupunki (ESAVI/6603/2021). Määräykset ovat voimassa 1.3.-31.3.2021.

Aluehallintovirasto on 9.3.2021 antanut ohjauskirjeen koskien edellä mainituissa päätöksissä tarkoitettujen terveystarkastusten järjestämistä. Ohjauskirjeessä on viitattu Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeistukseen koskien maahantulijoiden testaamista ja sitä missä tilanteissa koronavirustesti voidaan jättää tekemättä.

Ohjauskirjeessä on ohjattu tarvittaessa pyytämään aluehallintovirastolta yksilöllistä päätöstä henkilön määrittämiseksi pakolliseen terveystarkastukseen.

Muuttuneen laintulkinnan myötä Etelä-Suomen aluehallintovirasto on selvittänyt myös tarvetta tartuntatautilain 16 §:n mukaisille useaan

henkilöön kohdistuville määräyksille pakollisesta terveystarkastuksesta alueensa maahantulopisteillä.

LAUSUNNOT JA SELVITYKSET

Aluehallintovirasto on hankkinut asiassa lausunnot Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL) sekä Etelä-Karjalan, Helsingin ja Uudenmaan ja Kymenlaakson sairaanhoitopiireiltä.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen 17.3.2021 antaman lausunnon mukaan Euroopan tautien valvonnan ja ehkäisyn keskus ECDC on arvioinut julkaisemissaan riskinarvioissa, että uudet SARS-CoV-2-muunnokset voivat levitä selvästi nopeammin kuin koronaviruksen aiemmat alatyypit. Osa uusista virusmuunnoksista sisältää muutoksen, jolla on vaikutusta koronarokotteiden tehoon. ECDC on ohjeistanut 12.3.2021 jäsenmaita rajoilla matkustajille tehtävistä testaus- ja karanteenitoimenpiteistä. THL on antanut 4.2.2021 suosituksen maahantulopisteillä tehtävistä testauksista ja 17.2.2021 suosituksen kuljetusyhtiöille ja varustamoille negatiivisen koronatestituloksen edellyttämisestä kaikilta ulkomailta Suomeen tulevilta matkustajilta. Edellä kuvatut THL:n suositukset ovat ECDC:n ohjeen mukaisia.

THL katsoo, että Covid-19-epidemian hallitsemiseksi Suomessa ja uusien virusmuunnosten leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, että maahantulopisteillä noudatetaan mahdollisimman tarkkaan THL:n antamia suosituksia testaus- ja karanteenikäytännöistä. Edelleen THL katsoo, että aluehallintovirastojen on varmistettava testaus- ja karanteenikäytäntöjen toteutuminen määräämällä tartuntatautilain (1227/2016) 16 § mukaiset pakolliset terveystarkastukset niille matkustajille, jotka ovat 14 vuorokauden sisällä ennen maahantuloa oleskelleet maassa, jonka koronailmaantuvuus on suurempi kuin 25 / 100 000 henkilöä / 14 vrk (ns. riskimaa).

Suositus pakollisesta terveystarkastuksesta ei koske kauttakulkumatkustajia jotka eivät poistu transit-alueelta, kuljetus- ja logistiikkahenkilöstöä työtehtävissään eikä 2008 tai sen jälkeen syntyneiltä lapsia.

Lähtömaasta riippumatta kaikki matkustajat, joilla on covid-19 tautiin sopivia oireita, tulee aina ohjata terveystarkastukseen ja koronavirustestiin.

Maahantulopisteillä noudatetaan THL:n antamia ohjeita koronavirustestauksista ja huomioidaan mm. koronavirusennakkotestit, todistukset sairastetusta Covid-19-taudista ja poikkeukset testauskäytännöistä kuten THL:n ohjeissa on todettu.

Virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi määrätä henkilön 14 vuorokauden mittaiseen karanteeniin, mikäli mahdollisen tartunnan leviämisen estämistä ei voida luotettavasti muuten varmistaa (tartuntatautilaki

1227/2016, 60 §). Jos henkilö esimerkiksi kieltäytyy terveystarkastus- ja/tai testauskäytännöistä, voi karanteeniin määrääminen olla perusteltua. Karanteenimääräykset annetaan yksilöllisen arvon perusteella.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin 16.3.2021 antaman lausunnon mukaan tällä hetkellä SARS-CoV-2 -tartunnat leviävät pääosin kotimaassa jo olevista tartunnanlähteistä, joten tartunnantorjunnan mahdollisuuksista niihin kohdistettuina tulisi pitää huolta. HUS:n alueella kasvaneet ja edelleen kasvussa olevat tartuntamäärät vaativat tartunnan jäljitykseen lisääntyviä resursseja ja sen toiminta on tällä hetkellä keskeisin tartuntamäärien kasvun rajoittamisessa. Näitä toimintoja ei rajalla tapahtuva testaaminen saisi vaarantaa.

Maahantulijoiden mukana tulevien tartuntojen tietoon saaminen ja tartuntaketjujen katkaiseminen voi olla merkityksellistä erityisesti uusien mutatoituneiden viruskantojen yleistymisen estämisessä. Lisäksi kotimaisten tartuntojen määrän vähentyessä ja rajanylitysliikenteen mahdollisesti lisääntyessä myös rajoilla tapahtuvan terveystarkastuksen merkitys korostuu. Näistä syistä HUS pitää perusteltuna määrätä rajanylittäjät terveystarkastukseen ja esittää sen mukaisen tartuntatautilain 16 § päätöksen tekemistä Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Päätöksessä tulisi kuitenkin käydä ilmi, että terveystarkastus voidaan suorittaa rajanylityspisteen sijasta maahantulijan tilanteen ja terveydenhuollon resurssit parhaiten turvaamalla tavalla. Näin esimerkiksi negatiivisen testituloksen saaneen kohdalla terveystarkastus voitaisiin lyhyessä maassa oleskelussa jättää tekemättä tai ohjata tarkastukseen vasta muutaman päivän kuluttua maahantulosta. Näin toimien terveystarkastuksen teho covid-19 tartuntaa kantavien löytämiseksi olisi suurin.

Kymenlaakson sairaanhoitopiirin 12.3.2021 antaman lausunnon mukaan, mikäli halutaan varmistaa se, että kaikki esittävät ennakkotodistuksen tai käyvät testattavana rajapisteellä, on määräys Vaalimaan rajanylityspaikan maahantulijoiden terveystarkastuksen pakollisesta osallistumisesta välttämätön.

Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin 12.3.2021 ja 16.3.2021 antamien lausuntojen mukaan pakolliseen terveystarkastukseen osallistumiseen annettava määräystä ei tarvita Etelä-Karjalan rajanylityspaikkojen kautta saapuville maahantulijoille epidemiologiseen tilanteeseen perustuen.

Helsingin kaupunki, Vantaan kaupunki ja Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus ovat ilmoittaneet aluehallintovirastolle, että sen tulee tehdä alueiden rajanylityspaikkojen kautta saapuville maahantulijoille tartuntatautilain 16 §:n mukainen määräys.

Aluehallintoviraston **Helsingin kaupungilta** saaman tiedon mukaan kaikilla sen alueella sijaitseviin satamiin saapuvilla matkustajilla, pois lukien rahtiliikenne- ja logistiikkahenkilöstö, on tällä hetkellä esittää todistus 72 tunnin sisällä otetusta negatiivisesta koronatestistä tai kuuden kuukauden sisään sairastetusta koronavirustaudista. Testiin on kuitenkin osallistunut 6,5 % matkustajista.

Vantaan kaupungilta saadun tiedon mukaan Helsinki-Vantaan lentokentällä on viikon 10 aikana suurimmalla osalla maahantulijoista ollut todistus negatiivisesta ennakkotestistä tai sairastetusta koronavirustaudista. Kokonaan koronavirustestistä kieltäytyneiden osuus on ollut 0-2 % maahantulijoista.

Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksesta saadun tiedon mukaan viikolla 10 Vaalimaan rajan ylittävistä matkustajista 80 % oli käynyt rajanylityspaikan koronavirustestissä ja lisäksi 18 % maahantulijoista on näyttänyt negatiivisen testitodistuksen tai todistuksen sairastetusta koronavirustaudista. Noin 2 % kieltäytyy rajalla tarjottavasta koronavirustestistä, eikä heillä ole osoittaa testistä vapauttavaa todistusta.

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksesta saadun tiedon mukaan Nuijamaan rajanylityspaikalta viikon 10 aikana maahantulijoista testatuilla 1 %:lla todetaan positiivinen koronavirusnäyte, kun vastaava luku koko sairaanhoitopiirin alueella on yli 4 %. Suomeen tulijoista viikoittain kieltäytyy noin 3 % koronavirustestauksesta eikä heillä ole esittää todistusta negatiivisesta ennakkotestin tuloksesta tai sairastetusta koronavirustaudista.

KUULEMINEN

Kuuleminen olisi saattanut vaarantaa tämän päätöksen tarkoituksen toteutumisen, ja siitä johtuva viivästyminen olisi aiheuttanut huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle ja yleiselle turvallisuudelle, minkä vuoksi hallintolain (434/2003) 34 §:n 2 momentin 4 kohdan nojalla asiassa ei ole suoritettu kuulemista.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU JA PERUSTELUT

Määräys

Aluehallintovirasto määrää tartuntatautilain 16 §:n nojalla kaikki Helsingin kaupungin satamissa sijaitsevien rajanylityspaikkojen, Helsinki-Vantaan kansainvälisen lentokentän rajanylityspaikan ja Virolahden Vaalimaan rajanylityspaikan kautta riskimaista Suomeen saapuvat henkilöt osallistumaan välittömästi maahantulon jälkeen Helsingin kaupungin, Vantaan kaupungin ja Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen järjestämään terveystarkastukseen yleisvaarallisen covid-19 - tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Tässä päätöksessä riskimaista tulevilla henkilöillä tarkoitetaan niitä henkilöitä, jotka ovat 14 vuorokauden sisällä ennen maahantuloa oleskelleet maassa, jonka koronailmaantuvuus on suurempi kuin 25 / 100 000 henkilöä / 14 vrk.

Määräys ei koske 2008 tai sen jälkeen syntyneitä lapsia eikä tavaraliikenteen kuljetus- ja logistiikkahenkilöstöä työtehtävissään.

Määräys on voimassa 18.3.2021 – 31.3.2021.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain (731/1999) 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Tartuntatautilain (1227/2016) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja.

Tartuntatautilain 14 §:n mukaan kunnan on järjestettävä yleisiä rokotuksia ja terveystarkastuksia tartuntatautien ehkäisemiseksi. Rokotukseen tai terveystarkastukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Tartuntatautilain 15 §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirasto voi määrätä järjestettäväksi toimialueensa jollakin paikkakunnalla tai tietyssä työpaikassa, laitoksessa, kulkuneuvossa tai vastaavassa paikassa oleskeleville terveystarkastuksen, jos tarkastus on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi tarpeen. Terveystarkastukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Saman pykälän 2 momentin mukaan terveystarkastuksen suorittaa lääkäri tai asianmukaisen koulutuksen saanut muu terveydenhuollon ammattihenkilö lääkärin valvonnassa. Tarkastuksen osana voidaan ottaa välttämättömiä näytteitä ja tehdä muu tutkimus, josta ei aiheudu merkittävää haittaa tutkittavalle.

Tartuntatautilain 16 §:n mukaan aluehallintovirasto voi päättää, että 14 ja 15 §:n mukaiseen terveystarkastukseen osallistuminen on pakollista, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä.

Tartuntatautilain 60 § 1 momentin mukaan, jos yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä taudin leviämistä voida muulla tavoin

estää, virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai virkasuhteinen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää henkilön karanteenista enintään yhden kuukauden ajaksi. Päätös karanteenista voidaan tehdä henkilölle, jonka on todettu tai perustellusti epäilty altistuneen yleisvaaralliselle tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillylle tartuntataudille.

Tartuntatautilain 88 §:ssä viitataan rikoslain (39/1889) 44 luvun 2 §:ään, jossa säädetään terveydensuojelurikkomuksesta määrättävästä rangaistuksesta. Henkilö voidaan rikoslain säännöksen mukaan tuomita terveydensuojelurikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi, jos hän tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo tartuntatautilain 16 §:n perusteella asetetun velvollisuuden.

Tartuntataudeista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 momentin 14 kohdan mukaan uuden koronaviruksen aiheuttama infektio on yleisvaarallinen tartuntatauti.

Lain esityöt

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä (PeVM 25/1994 vp) määritellään perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Niitä ovat muun muassa rajoitusperusteiden hyväksyttävyyksivaatimus sekä rajoitusten suhteellisuusvaatimus. Rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä. Rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Lisäksi rajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Jokin perusoikeuden rajoitus on sallittu ainoastaan, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvien keinoin.

Voimassa olevaa tartuntatautilakia koskevan hallituksen esityksen (HE 13/2016) 15 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että voimassa olevan lain mukaan aluehallintovirasto voi järjestää jollakin paikkakunnalla tai tietyssä työpaikassa, laitoksessa, kulkuneuvossa tai vastaavassa paikassa oleskelevalle pakollisen terveystarkastuksen, jos se on tarpeen yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Koska pakkotoimia ei pitäisi käyttää, jos asia on hoidettavissa vapaaehtoisella pohjalla yhteisymmärryksessä henkilöiden kanssa, ehdotetaan, että kohdennettu terveystarkastus säädetään ensisijaisesti vapaaehtoiseksi.

Hallituksen esityksen 16 §:ää koskevien yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että voimassa olevan lain mukaan aluehallintovirasto voi määrätä pakollisen terveystarkastuksen. Vaikka 14 tai 15 §:n mukainen terveystarkastus ehdotetaan toteutettavaksi ensisijaisesti vapaaehtoisesti yhteisymmärryksessä henkilön kanssa, henkilön kieltäytyessä tutkimuksesta on edelleen oltava mahdollisuus tehdä päätös, että terveystarkastus on pakollinen, jos tutkimus on yleisvaarallisen tartuntataudin tai perustellusti sellaiseksi epäillyn

tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätön. Pakollisesta terveystarkastuksesta ehdotetaan säädettäväksi erillisessä pykälässä. Pakollinen terveystarkastus olisi mahdollinen myös yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 16 ja 22 §:n muuttamisesta (HE15/2021) ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia. Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi aluehallintovirastolla olevaa mahdollisuutta määrätä pakollinen terveystarkastus.

Perustuslakivaliokunnan edellä tarkoitetun hallituksen esityksen johdosta antamassa lausunnossa (PeVL 7/2021) todetaan, että perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädetyt tartuntatautilain 14, 15 ja 16 § mahdollistavat pakollisen terveystarkastuksen kohdistettavaksi kaikkiin säännösten kohteena oleviin terveystarkastukseen osallistuviin ja siis myös useisiin henkilöihin. Tartuntatautilain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa ei myöskään rajoiteta pakolliseen terveystarkastukseen 16 §:n nojalla määrättäviä eikä edellytetä yksilökohtaista harkintaa aluehallintoviraston päätöksenteon perusteena. Valiokunnan mielestä pakollista terveystarkastusta koskeva päätös voi jo voimassa olevan lain 16 §:n nojalla kohdistua yksittäiseen tai useaan henkilöön, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Pakollisen terveystarkastuksen henkilöllistä kohdetta määrittelevä lisäsehdote 16 §:n 1 momenttiin ei siten muuta voimassa olevaa oikeustilaa. Aluehallintovirasto voi valiokunnan käsityksen mukaan jo voimassa olevan sääntelyn puitteissa määrätä pakollisen terveystarkastuksen tehtäväksi esimerkiksi lentoasemalla, satamassa, oppilaitoksessa tai tietyllä alueella.

Covid-19-tartuntatauti ja tautitilanne

Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronavirusepidemian pandemiaksi 11.3.2020. Covid-19 (jälj. koronavirusinfektio) on yleisvaarallinen tartuntatauti, johon ei toistaiseksi ole tehoavaa spesifistä lääkettä. Virus aiheuttaa tartuntoja edelleen sekä Suomessa että laajasti muualla maailmassa. Maailmalla, myös Suomessa, kiertää tällä hetkellä useita eri koronaviruksen muunnoksia. Osa näistä muunnoksista leviää aiempaa viruskantaa nopeammin ja aiheuttaa riskin epidemian pahenemiselle ja terveydenhuollon kantokyvyn heikentymiselle.

Suomen väestöstä valtaosa on yhä altis tartunnalle, koska virus on uusi eikä väestössä ole siltä suojaavia vasta-aineita. Ensimmäiset covid-19-rokotteet ovat saaneet myyntiluvan, ja rokotukset ovat Suomessakin alkaneet rajatuille ryhmille joulukuun lopussa 2020. Rokotteiden rajallisen saatavuuden vuoksi laajamittaista kansalaisten rokottamista ei ole Suomessa vielä aloitettu. Rokotteiden niukka saatavuus hidastaa

väestön rokotesuojan saavuttamista ja tilanteen saamista hallintaan rokotusten avulla.

Kansallinen ohjeistus terveystarkastuksista rajanylityspaikoilla

Sosiaali- ja terveysministeriön 3.2.2021 antamassa ohjauskirjeessä Koronavirustartuntojen torjunta rajat ylittävässä liikenteessä (VN/2763/2021) todetaan, että covid-19-tapausten ilmaantuvuus useissa maissa on moninkertainen Suomeen verrattuna, jolloin oleskelu näissä maissa sisältää Suomen tilanteeseen nähden selvästi suuremman covid-19-tartunnan riskin. SARS-CoV-2-virusmuunnokset voivat yleistyessään aiheuttaa aiempaa nopeammin leviävän epidemian ja johtaa terveydenhuollon ylikuormittumiseen.

Kirjeen mukaan hallitus päätti valtioneuvoston yleisistunnossa 22. tammikuuta sekä rajaliikenteen että testaamis- ja karanteenisuositusten kiristämisestä. Näillä toimilla pyritään torjumaan koronaepidemian kasvun kiihtyminen uudelleen sekä virusmuunnoksen leviäminen Suomessa.

Kirjeeseen liitettyssä oikeudellisessa taustamuistiossa toimintaprosessista rajanylityspaikoilla todetaan, että lähtökohtaisesti toimintamallin testaustoiminta perustuisi vapaaehtoisuuteen. Kunnan toimielimellä on yhdessä sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa velvollisuus tarvittaessa järjestää matkustajille vapaaehtoinen covid-19 -testaus. Kunta voi tuottaa vapaaehtoisen testaustoiminnan joko itse tai hankkia sen sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta.

Taustamuistion mukaan tarvittaessa aluehallintovirasto voi määrätä järjestettäväksi myös kohdennettuja covid-19-testinsisältäviä terveystarkastuksia maahantulopisteille. Lisäksi aluehallintovirasto voi yksilöpäätöksellä määrätä, että terveystarkastukseen osallistuminen on pakollista, mikäli se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Pakollinen terveystarkastus voi sisältää edellä kohdassa 2 ja 3 tarkoitettujen tietojen keräämisen lisäksi velvollisuuden osallistua covid-19-testiin. Se voi sisältää myös kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän virkasuhteisen lääkärin tekemän arvion siitä, tulisiko henkilö asettaa karanteeniin.

Sosiaali- ja terveysministeriön 26.2.2021 antaman ohjauskirjeen koronavirustartuntojen torjunta rajat ylittävässä liikenteessä (VN/5304/2021) viitataan ministeriön 3.2.2021 lähettämään kirjeeseen ja todetaan muun muassa, että toimintaa on syytä edelleen tehostaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön Turvallisuus- ja terveysosaston johtaja Jari Keinänen on aluehallintovirastoille 11.3.2021 lähettämässään sähköpostiviestissä todennut, että sosiaali- ja terveysministeriö on ohjauskirjeessään 3.2.2021 kuvannut rajanylitykseen liittyvän terveysturvallisuuden toimintamallia sekä sen oikeudellisia perusteita yleisellä tasolla ja erityisesti yksilön kannalta. Sittemmin ministeriössä on

valmisteltu toimintamallin osana toimivaa pakollista terveystarkastusta selkeyttävää sääntelyä, ja asiasta on annettu hallituksen esitys 15/2021. Perustuslakivaliokunta on 5.3.2021 antanut lausuntonsa (PeVL 7/2021) esityksen johdosta.

Ministeriö kehottaa aluehallintovirastoja sen lisäksi, mitä 3.2.2021 annetussa ohjaukskirjeessä kohdennetuista terveystarkastuksista ja yksilöprosessista todetaan, ottamaan huomioon valiokunnan selventävän kannanoton pakollisen terveystarkastuksen henkilölliseen soveltamisalaan. Lausunnon mukaan (kohta 10) ”pakollista terveystarkastusta koskeva päätös voi jo voimassa olevan lain 16 §:n nojalla kohdistua yksittäiseen tai useaan henkilöön, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Pakollisen terveystarkastuksen henkilöllistä kohdetta määrittelevä lisäysehdotus 16 §:n 1 momenttiin ei siten muuta voimassa olevaa oikeustilaa.”

Viestissä todetaan, että perustuslakivaliokunnan selventävä kannanotto on suoraan velvoittava oikeuslähde. Aluehallintovirastoja ohjataan noudattamaan sitä.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos on antanut 4.2.2021 suosituksen rajalla tehtäviin testauksiin uusien helposti tarttuvien SARS-CoV-2-muunnosten leviämisen estämiseksi.

THL suosittelee, että kaikki riskimaista tulevat matkustajat ohjataan koronatestiin rajanylityspisteellä. Mikäli rajanylityspisteellä ei ole näytteenottomahdollisuutta, tulee testiin hakeutua matkustajan oleskelu- tai asuinkunnassa noin vuorokauden sisällä maahantulosta. Tähän ryhmään kuuluvat kaikki ne matkustajat, jotka ovat 14 vuorokauden sisällä ennen maahantuloa oleskelleet maassa, jonka koronailmaantuvuus on suurempi kuin 25 / 100 000 henkilöä / 14 vrk (ns. riskimaa).

Matkustajaa ei tarvitse ohjata testiin, jos hänellä on esittää negatiivinen tulos enintään 72 tuntia ennen maahantuloa otetusta koronavirustestistä (PCR- tai antigeenitesti) tai luotettava todistus sairastetusta covid-19-infektiosta (jos sairaudesta on alle kuusi kuukautta aikaa).

THL suosittaa, että lähtömaasta riippumatta kaikki matkustajat, joilla on covid-19-tautiin sopivia oireita, tulee aina ohjata terveystarkastukseen ja koronavirustestiin

Lisäksi THL suosittelee, että rajanylityspaikan terveystarkastukset keräävät ja toimittavat riskimaista tulevien, terveystarkastukseen osallistuvien matkustajien henkilö- ja yhteystiedot oleskelu- tai asuinpaikkakunnan tartuntatautiviranomaisille, jotka ohjaavat matkustajat vielä toiseen koronavirustestiin aikaisintaan 72 tunnin kuluttua maahantulosta. Jos matkustaja oleskelee maassa alle 72 tuntia

tai jos matkustaja on sairastanut covid-19-infektion, tietoja ei kerätä 72 tunnin testiin ohjaamista varten.

Asian arviointi

Covid-19-tartuntataudin leviämisen ehkäiseminen on yhteiskunnallisesti tärkeää, jotta kansalaisten perusoikeuksia elämään ja turvallisuuteen voidaan turvata. Covid-19-tartuntojen leviämisen ehkäisemisessä tartunnanlähteiden ja tartunnalle altistuneiden henkilöiden tunnistaminen ja jatkotartuntojen estäminen ovat keskeisiä keinoja.

Aluehallintovirasto on saanut Terveysten- ja hyvinvoinnin laitokselta asiantuntija-arvion, jonka mukaan THL katsoo, että aluehallintovirastojen on varmistettava testaus ja karanteenikäytäntöjen toteutuminen määräämällä tartuntatautilain (1227/2016) 16 § mukaiset pakolliset terveystarkastukset niille matkustajille, jotka ovat 14 vuorokauden sisällä ennen maahantuloa oleskelleet maassa, jonka koronailmaantuvuus on suurempi kuin 25 / 100 000 henkilöä / 14 vrk (ns. riskimaa). Helsingin ja Uudenmaan ja Kymenlaakson sairaanhoitopiirit ovat yhtyneet Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen näkemykseen pakollisen terveystarkastuksen välttämättömyydestä niiden alueella sijaitseville rajanylityspaikoille saapuville matkustajille. Myös Helsingin ja Vantaan kaupunkien ja Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän terveystieteiden osastot ovat saattaneet aluehallintoviraston tiedoksi, että ne toivovat aluehallintoviraston tekemän tartuntatautilain 16 § mukaisen päätöksen maahantulijoiden pakollisesta terveystarkastuksesta.

Aluehallintovirasto on aiemmin tulkinassaan katsonut, että tartuntatautilain 16 §:n nojalla tehtävän päätöksen pakollisesta terveystarkastuksesta tulisi olla yksilökohtainen ja sen tekeminen tulisi arvioitavaksi, mikäli henkilö kieltäytyy tartuntatautilain 14 tai 15 §:n nojalla järjestettävästä vapaaehtoisesta terveystarkastuksesta. Myös sosiaali- ja terveysministeriön aluehallintovirastolle aiemmin antamassa ohjauksessa on tuotu esiin, että pakollisesta terveystarkastuksesta määrätään yksilöpäätöksellä. Perustuslakivaliokunnan 5.3.202 antamassa lausunnossa kuitenkin katsotaan, että tartuntatautilain 16 §:n mukainen päätös voi kohdistua useampaan henkilöön.

Aluehallintovirasto katsoo välttämättömäksi määrätä tartuntatautilain 16 §:n nojalla kaikki Helsingin kaupungin satamissa sijaitsevien rajanylityspaikkojen, Helsinki-Vantaan kansainvälisen lentokentän rajanylityspaikan sekä Virolahden Vaalimaan rajanylityspaikan kautta riskimaista Suomeen saapuvia henkilöitä osallistumaan välittömästi maahantulon jälkeen Helsingin kaupungin ja Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän järjestämään terveystarkastukseen yleisvaarallisen covid-19 -tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Tässä päätöksessä riskimaista tulevilla henkilöillä tarkoitetaan niitä henkilöitä, jotka ovat 14 vuorokauden sisällä ennen maahantuloa

oleskelleet maassa, jonka koronailmaantuvuus on suurempi kuin 25 / 100 000 henkilöä / 14 vrk.

Määräys ei koske 2008 tai sen jälkeen syntyneitä lapsia, eikä tavaraliikenteen kuljetus- ja logistiikkahenkilöstöä työtehtävissään.

Määräys on voimassa 18.3.2021 – 31.3.2021.

Jos terveystarkastukseen tartuntatautilain 16 §:n nojalla määrätty henkilö ei noudata hänelle asetettua velvoitetta, voi kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri pyytää poliisin virka-apua tartuntatautilain 89 §:n nojalla.

Aluehallintovirasto toteaa vielä, että jos henkilö kieltäytyy osallistumasta tässä päätöksessä määrättyyn pakolliseen terveystarkastukseen, rikoslain 44 luvun 2 §:n säännökset voivat tulla sovellettavaksi. Rikoslain 44 luvun 2 §:n mukaan se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo tartuntatautilain 16 §:ssä tarkoitettua pakollista terveystarkastusta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, terveydensuojelurikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Perustuslaki (731/1999) 7, 10 ja 22 §

Tartuntatautilaki (1227/2016) 1, 14, 15, 16, 60 ja 88 §

Valtioneuvoston asetus tartuntataudeista (146/2017) 1 §

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen voi tartuntatautilain 90 §:n 1 momentin perusteella hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

TÄYTÄNTÖÖNPANO

Tämä päätös laitetaan mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta tartuntatautilain 91 §:n nojalla täytäntöön heti.

LISÄTIETOJA

Lisätietoja asiasta antaa tarvittaessa aluehallintoylilääkäri Anne Hiiri, p. 0295 016 000.

vastuualuejohtaja

Kristiina Poikajärvi

aluehallintoylilääkäri

Anne Hiiri

JAKELU JA SUORITEMAKSU

Päätös yleistiedoksiantona

Tämän päätöksen tiedoksianto tapahtuu yleistiedoksiantona. Asiakirja pidetään kaikkien nähtävillä Etelä-Suomen aluehallintovirastossa 31.3.2021 saakka. Päätöksen nähtäville asettamisesta ilmoitetaan yleisessä tietoverkossa aluehallintoviraston verkkosivulla www.avi.fi.

Tämän päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä siitä, kun edellä mainittu ilmoitus on julkaistu aluehallintoviraston verkkosivulla.

Tiedoksi

Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnat ja kuntayhtymät

Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueen sairaanhoitopiirit, joita pyydetään tiedottamaan päätöksestä alueidensa kuntien tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä

Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueen poliisilaitokset

Rajavartiolaitoksen esikunta, jota pyydetään tiedottamaan päätöksestä Etelä-Suomen rajanylityspaikkoja

Tulli

Finavia Oyj

Helsingin Satama Oy

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Sosiaali- ja terveysministeriö

Valtioneuvoston kanslian viestintäosasto

Maksutta

Tämä asiakirja ESAVI/9535/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/9535/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Hiiri Anne 17.03.2021 13:55

Ratkaisija Poikajärvi Kristiina 17.03.2021 13:56